

Megatrend-értékelési eszköz: Feltáró műhelytalálkozó

Scan the qr-code

knowledge4policy.ec.europa.eu/foresight/tool/megatrends-hub_en

Átfogó cél:

A műhelytalálkozó célja, hogy feltérképezzék témájának jövőjét (például „A rákmegelőzés jövője” vagy „Az iskolások élelmezése az Európai Unióban”). A műhelytalálkozón az adott témát a jelenleg megfigyelhető hosszú távú folyamatok, azaz a megatrendek összefüggésében fogják megvizsgálni.

Megatrendek:

A megatrendek az összes szakpolitikai területet és az élet minden aspektusát érintő változások fő mozgatórugói. Hosszú távon jelentős hatással lesznek a jövőnkre. A JRC nyomon követi az EU jövője szempontjából releváns 14 megatrend alakulását. Ezek a következők: „A technológiai változás és a hiperkonnektivitás felgyorsulása”, „Az erőforrások szűkösségének súlyosbodása”, „A munka változó jellege”, „Változó biztonsági paradigma”, „Éghajlatváltozás és környezetkárosodás”, „Folytatódó urbanizáció”, „Az oktatás és a tanulás diverzifikálása”, „Az egyenlőtlenségek növekedése”, „Kelet és Dél befolyásának bővülése”, „Növekvő fogyasztás”, „A demográfiai egyensúlyhiányok fokozódása”, „Az új irányítási rendszerek befolyásának növekedése”, „A migráció növekvő jelentősége”, „Az egészségügyi kihívások eltolódása”. További részletekért lásd a JRC Megatrendlaborját.

A megatrendek következményei – Értékelési eszköz:

A JRC előrejelzésekkel foglalkozó kompetenciaközpontja kifejlesztette ezt a megatrend-értékelési eszközt, amely mind a 14 megatrendet felhasználja az adott téma vagy szakpolitikai kérdés rövid, hozzáférhető műhelytalálkozón történő vizsgálatához.

Az ilyen típusú elemzésben mérlegelni lehet, milyen következményekkel jár a megatrend alakulása a hosszú távú jövőben egy adott témára vagy szakpolitikai problémára nézve. A 14 megatrend keretet biztosít a trendek alakulásának áttekintéséhez és a lehetséges következmények, az esetleges függőségek és a jövőbeli khatások rendszerszintű elemzéséhez (segítve az összetettség kezelését, a holtterek és az elfogultság elkerülését). A megatrendeket a köztük fennálló kölcsönös függőségek miatt nem szabad elszigetelten vizsgálni.

A jövőbeli következményeket, valamint a szakpolitikai intézkedés lehetőségeit (vagy a jövőbeli kutatási igényeket) egyaránt meg lehet vitatni. Ily módon a szakpolitikai célkitűzéseket ki lehet igazítani és fel lehet készülni a jövőre (kilépve a silómentalitásból). A jövőbeli lehetőségek így módon történő figyelembevétele azt hivatott segíteni, hogy a szakpolitikák és az intézkedések megfelelőek legyenek a jövőre nézve.

To freely access the brochure, poster, cards and full toolkit to run your own workshop, you can download and print everything from the JRC Megatrends Hub via the QR code or link: knowledge4policy.ec.europa.eu/foresight/tool/megatrends-hub_en

*Also available in other EU languages soon

Developed by the Joint Research Centre's Competence Centre on Foresight: policy-lab.ec.europa.eu

A MŰHELYTALÁLKOZÓ:

A műhelytalálkozó lépései között szerepelnek a következők:

- 1. lépés:** Bevezetés
- 2. lépés:** A megatrendek feltérképezése (a fontossági sorrend adott téma szerinti meghatározása)
- 3. lépés:** Hosszú távú fejlemények és következmények a szóban forgó témával kapcsolatban (azaz a következmények megvitatása)
- 4. lépés:** Szakpolitikai szempontú következmények (annak vizsgálata, hogy milyen hatást gyakorolhat a politikára ez a potenciális jövő)
- 5. lépés:** Következtetések (új szakpolitikai lehetőségek vagy intézkedések)

Példa az időbeosztásra (3-4 óra):

*A terem és a tartalom előkészítése és kialakítása

14.00 – 14.30	1. LÉPÉS: Bevezetés
14.30 – 15.15	2. LÉPÉS: Feltérképezés
15.15 – 15.30	Kávészünet
15.30 – 16.15	3. LÉPÉS: Következmények
16.15 – 17.30	4. LÉPÉS: Következtetések

A műhelytalálkozót követő munka.

A műhelytalálkozó folyamatát egy 3-4 órás interaktív workshopnak tervezték, amelynek során a 14 megatrendet (a trendek rövid összefoglalásával) „Megatrendkártyák” formájában mutatják be, hogy rendszerszerű áttekintést nyújtsanak a változás mozgatórugóiról, és megkönnyítsék a választott témához kapcsolódó trendek jövőbeli következményeinek és kölcsönhatásainak megvitatását.

Résztevők:

A résztvevők ideális esetben 4-5 fős csoportokat alkotnak (csoportonként legfeljebb 7 fő). A tárgy ismerete nem elengedhetetlen, de hasznos. A legeredményesebb eszmecserék és megoldások akkor születnek, ha a résztvevők sokféle háttérrel rendelkeznek.

Anyagok és előkészítés:

1. Megatrendkártyák: megatrend_cards-small.pdf
2. A megatrendek ikonjai: megatrend_icons.pdf a térképen történő elhelyezéshez
3. Rangsorolási plakát: prioritisation_poster_a0.pdf, A0 formátum
4. Következménykártyák: consequences_cards.pdf jegyzetek írásához
5. Megatrendek – felkészülési sablon: megatrends_-_preparation_template.pdf
6. Post-itek az esetleges további felmerülő ötletek („helyettesítő jokerek”) rögzítéséhez
7. Beszámolási sablon (saját sablont is kialakíthat a választott témával kapcsolatos egyedi szempontok alapján): reporting_template.pdf
8. Jelölőfilcek és tollak

Elrendezés:

Szükség van egy helyiségre több asztallal, amelyeken csoportonként elhelyezhető(k) a feltérképezési (rangsorolási) plakát(ok). Elegendő helyre van szükség ahhoz, hogy minden csoport körülüljön vagy -álljon egy asztalt. A plakátokat a falakra is fel lehet függeszteni. A jelölőfilceket, a post-iteket, valamint az anyagjegyzékben szereplő összes kártyát előre ki kell helyezni.

A MŰHELYTALÁLKOZÓ:

Tippek és követelmények a moderáláshoz:

Hasznos, ha a műhelytalálkozó vezetője/koordinátora valamennyire jártas a megatrendekben és a rendszerben való gondolkodásban. A műhelytalálkozó vezetéséhez nem feltétlenül szükséges képzett, hivatalos moderátor. Hasznos lehet, ha az egyes csoportoknak van egy „vezetője”, aki egybefoglalja a megtárgyaltakat és/vagy beszámol róla a plenáris eszmecserén a következtetések levonásának szakaszában. (Ha ezekkel a személyekkel a műhelytalálkozót megelőzően tartanak egy tervezési célú megbeszélést, az segíthet egy jó műhelytalálkozó tető alá hozásában).

Ajánlott, hogy a csoportok a lehető legszínesebbek és legvegyesebbek legyenek (pl. különböző érdekelt felek, különböző igazgatóságok).

A műhelytalálkozó kezdetén meg kell határozni a megvitatandó témát. Általában jó vitaindító, ha a téma egyik szakértője bemutatja a kérdéskört (egy rövid PowerPoint-előadással); ez magában foglalhatja az ágazaton belüli jelenlegi trendek és kihívások rövid áttekintését, valamint a folyamat rövid ismertetését.

A téma lehet bármilyen típusú szakpolitikai vagy kutatási kérdés, de érintenie kell a résztvevőket, és kell, hogy legyen valamiféle közös álláspont vele kapcsolatban, emellett ideális esetben valamennyire képesnek kell lenni a befolyásolására (azaz a jövőbeli fejlődés alakítására).

(Néhány példát említve, témák lehetnek a következők: élelmiszer-biztonság a várandós nők esetében, méltányos kereskedelem, humanitárius segítségnyújtás, a migráció kezelése az EU-ban, az egész életen át tartó oktatás, egy új, adózással kapcsolatos politika végrehajtása, valamely szervezet üzleti modellje; a műhelytalálkozó eszköze nagyon rugalmas és széles körben alkalmazható.)

A saját műhelytalálkozójaához elkészítheti az alábbi műhelytalálkozó folyamatának testreszabott változatát (például mérlegelheti csak 3-4 irányadó kérdés alkalmazását és átszerkesztheti őket úgy, hogy relevánsak legyenek a témája szempontjából).

Kezdő tevékenységként egy „jégtörő”, ráhangoló feladat segíthet abban, hogy mindenki feloldódjon, bemelegedjen és megismerkedjen a többiekkel. (A jégtörők olyan facilitációs gyakorlatok, amelyek célja, hogy segítsék a csoport tagjait a csapattá formálódás folyamatában; az interneten számos példa található.) A cél egy olyan biztonságos tér létrehozása, ahol minden ötletet szívesen fogadnak.

A MŰHELYTALÁLKOZÓ FOLYAMATA:

Opcionális (de ajánlott) előkészítés mindenki számára:

Látogasson el a JRC Megatrendlaborjába, és gondolja át a megatrendeket a választott téma összefüggésében. Hogyan kapcsolódnak a témához az egyes megatrendek? Készítsen jegyzeteket a „Felkészülési sablon” című dokumentumon, és vigye magával a műhelytalálkozó napján, hogy felfrissítse emlékeit és elősegítse a gyümölcsöző eszmecserét.

1. LÉPÉS: BEVEZETÉS (30 perc)

1.1. Köszöntés és a helyzet felvázolása (5 perc)

Vezesse be a műhelytalálkozón megvizsgálandó témát. Említse meg az esetleges közismert aktuális trendeket, a témához kapcsolódó egyedi kihívásokat és a konkrét feladatot: annak feltárása, hogy mely megatrendek befolyásolják majd a téma jövőjét és hogyan (hasznos a PowerPoint).

1.2. Bevezetés a megatrend-értékelési eszközbe (15 perc)

Röviden ismertesse a megatrendeket és az eszközt, valamint e műhelytalálkozó lépéseit. A műhelytalálkozó célja egy téma vagy szakpolitikai kezdeményezés jövőjének átgondolása a hosszú távú hajtóerők, azaz a megatrendek összefüggésében. A csoport rendelkezhet projekttervvel, amelyen belül ez a műhelytalálkozó kontextusba helyezhető.

Hagyjon időt a kérdésekre és a válaszokra (5 perc).

1.3. Csoportokba rendeződés (5 perc)

2. LÉPÉS: FELTÉRKÉPEZÉS (45 perc)

2.1. A rangsorolási plakátot egy asztalra helyezik, amelyet a résztvevők körülülnek vagy - állnak.

(Hasznos lehet egy gyors felszólalási kör. A résztvevők bemutatkozhatnak és asztalonként választhatnak egy szóvivőt/előadót.)

A résztvevőknek el kell olvasniuk a tengelyek feliratait, hogy megismerkedjenek a plakáttal:
– a vízszintes tengely jelölése: RELEVANCIA a téma szempontjából (alacsony/közepes/magas),
– a függőleges tengely jelölése: TUDATOSSÁG ÉS TÁJÉKOZOTTSÁG (alacsony/közepes/magas).

2.2. Minden résztvevő vesz 2–4 megatrendkártyát és elveszi a megfelelő ikonkártyákat.

2.3. A résztvevők elolvassák és egyénileg átgondolják, hol helyezhetik el megatrendkártyáikat a plakát tengelyein (5 perc).

A MŰHELYTALÁLKOZÓ FOLYAMATA:

Irányadó kérdések – RELEVANCIA TENGELY:

1. Mennyire releváns vagy fontos ez a megatrend az Ön témája szempontjából? Mennyire lehetnek jelentősek a hatásai?
2. Várhatóan hogyan alakulhat ez a megatrend? Lineárisan változik-e a következő 5–10–20 évben?
3. Mennyire fontos a trend az Ön témájának (szakpolitikai) sikere szempontjából (pl. egészségügyi célok, az EU az uniós polgárok szemében, biztonság)?
4. Mennyire fontos a trend annak befolyásolása szempontjából, hogy milyen pozíciót foglal el az EU / az Ön országa a világban (pl. a versenyképesség, a politikai befolyás vagy más, az Ön témájához kapcsolódó kérdéskör tekintetében)?
5. Mennyire fontos a trend az Ön szervezete/területe jövőjének alakítása szempontjából?

Irányadó kérdések – TUDATOSSÁG ÉS TÁJÉKOZOTTSÁG TENGELY:

1. Elismerik-e, hogy milyen hatással járhat ez a megatrend? Mennyire vannak tisztában az érdekelt felek e megatrend hatásával?
2. Mennyire értik a döntéshozók (uniós vagy nemzeti szinten) és/vagy a nagyközönség, hogy milyen hatással lehet a témára ez a megatrend?
3. Kellő figyelmet fordítanak-e a médiában arra, hogy miként befolyásolhatja a témát ez a megatrend?
4. Elegendő tudományos ismeret áll-e rendelkezésre arról, hogy miként befolyásolja a területet ez a megatrend?

2.4. A résztvevők egymás után elhelyezik ikonkártyáikat a rangsorolási plakátra, és magyarázatot fűznek ehhez. A kártya végleges helyét megvitatják a csoporton belül, és szükség esetén igazíthatnak rajta. (30 perc)

2.5. Annak ellenőrzése, hogy valamennyi résztvevő egyetért-e a feltérképezés eredményével (10 perc).

SZÜNET (15 perc)

3. LÉPÉS – KÖVETKEZMÉNYEK (45 perc)

3.1. Azonosítás – annak azonosítása, hogy mely megatrendkártyákat helyezték **magasra** a vízszintes RELEVANCIA tengelyen **ÉS alacsony, illetve közepes** szintre a függőleges TUDATOSSÁG ÉS TÁJÉKOZOTTSÁG tengelyen. Ezeket a megatrendeket a következő lépésekben alaposabban meg kell vitatni. (Ez a legelterjedtebb megközelítés, de eltérhet ettől.)

3.2. Az azonosított megatrendek egyenkénti megvitatása a csoportban, és annak feljegyzése a következménykártyák segítségével, hogy milyen következményekkel járhat a megatrend alakulása a témára és a jövőre nézve.

A rövid távú és a hosszú távú jövőbeli következmények mérlegelése (gondoskodjon arról, hogy ne feledkezzenek el a hosszú távú hatásokról). (35 perc)

A MŰHELYTALÁLKOZÓ FOLYAMATA:

Irányadó kérdések:

1. Mi történhet, ha ezt a trendet figyelmen kívül hagyják vagy alábecsülik a jövőbeli döntések során?
2. Mit lehetne elérni azzal, ha ezt a trendet gondosan értékelik és beépítik a jövőbeli döntésekbe?
3. Kit érint ez? Mely érdekelt feleket? Mikor?
4. Milyen mértékben vannak felkészülve és felszerelkezve az érdekelt felek a lehetséges jövőbeli fejlemények/kihívások kezelésére? Egységes-e ez az egész EU-ban?
5. Figyelembe veszik-e már a meglévő szakpolitikák a következményeket, és vannak-e végrehajtási tervek?
6. Milyen hatással lesz a kulcsfontosságú területekre (pl. foglalkoztatás, gazdaság, egészségügy, környezet, fenntarthatóság, EU)?

3.3. OPCIONÁLISAN: A megatrendek közötti összefüggések (és/vagy függőségek)

azonosítása a választott témával összefüggésben (plusz 20 perc).

A plakát jobb felső részéből kiindulva (ahol azok a megatrendek találhatók, amelyek esetében **magas** a RELEVANCIA, valamint **magas** a TUDATOSSÁG ÉS TÁJÉKOZOTTSÁG) kapcsolják össze egymással a megatrendeket a választott téma vonatkozásában.

Húzzanak nyilakat a megatrendikonok között, meghatározva, hogy melyik a befolyásoló és a befolyásolt megatrend (kettős nyíl, ha egymást befolyásolják).

Számolják meg, hány „befelé” és hány „kifelé” irányuló nyíl van az egyes megatrendkártyáknál. Ez segít azonosítani, melyek a leginkább befolyással lévő és/vagy leginkább befolyásolt megatrendek a választott téma esetében.

Húzzanak vonalakat a plakáton.

vagy

3.4. Ahelyett, hogy vonalakat húznak a térképre, összpontosíthatnak egyszerűen a 3.1. szakasz kiválasztott megatrendjeire (amelyeket a téma szempontjából fontosnak ítélték), és feltehetik a kérdést: hogyan kapcsolódnak egymáshoz ezek a megatrendek?

Irányadó kérdések:

1. Hogyan határozza meg az egyik alakulása a másik alakulását? És mennyiben támaszkodik a szóban forgó témakörben a siker a valamely területen bekövetkező fejleményekre, amelyek viszont ki vannak szolgáltatva annak, ami egy másik megatrend területén történik? Más szóval, milyen függőségek állnak fenn?

Melyek azok a megatrendek, amelyek potenciális fejleményeiket tekintve klaszterekbe rendeződnek, összekapcsolódnak egymással, illetve függenek egymástól?

vagy

3.5. A kevésbé releváns megatrendek fejleményeinek helyettesítő jokerként való felhasználása

Nézzék meg a kevésbé relevánsnak ítélt megatrendkártyákat (a megatrendek rangsorolására szolgáló plakát bal oldalán). Alakítsák mindegyiket egy-egy „helyettesítő jokerré” egy olyan fejleményre gondolva, amely a tengely mentén a kevésbé relevánstól a nagyobb jelentőségű felé mozdítaná el őket.

Kiválaszthatnak egy olyan területet, amelynek a jövőbeli alakulását illetően sok a bizonytalanság. A megatrendek némileg biztosak, de bizonytalanság állhat fenn azzal kapcsolatban, hogy konkrétan hogyan jelentkeznek egyes szempontok.

Vitassák meg annak esetleges jövőbeni kockázatait, hogy egy olyan megatrend, amelyet nem ítélték fontosnak, bizonyos irányú fejlődés esetén, ha valami befolyással van rá, jelentős következményekkel járhat (kockázat, lehetőség).

Írják le az ötleteket a következménykártyákra!

A MŰHELYTALÁLKOZÓ FOLYAMATA:

Irányadó kérdések:

7. Mi kellene ahhoz, hogy egy „kevésbé fontosnak” tekintett trend rendkívüli hatást gyakoroljon?
8. Mi kellene ahhoz, hogy ez a trend jelentős zavart okozzon?
9. Mire lenne szükségünk ahhoz, hogy rajta tartsuk a szemünket és nyomon kövessük?
10. Mennyire voltak hatással erre az ágazatra a „fekete hattyúk” (azaz az előre nem látható és ritka események)? Milyen egyéb váratlan események befolyásolhatják a jövőben az ágazatot?

4. LÉPÉS – KÖVETKEZTETÉSEK (45 perc)

4.1. Az eredmények megvitatása és a következő lépések (30 perc)

A moderátor minden csoportot visszaszólít a plenáris eszmecsere, és emlékezteti őket a következő lépésekre.

4.2. Minden csoport rövid előadása a plénium előtt az eszmecserejükről. (csoportonként 5–10 perc)

Az a személy, akit az egyes asztalok „vezetőjévé” neveztek ki, megosztja kettőt a kiválasztott fontos megatrendek közül, és ismerteti a többi résztvevővel a feltérképezett legfontosabb lehetséges jövőbeli következményeket.

(MEGJEGYZÉS: A 2 egy javaslat. A csoportok száma és az előirányzott idő határozza meg, hogy csoportonként hány megatrendet lehet bemutatni. De az egyes asztaloknál elvileg le kellett, hogy írják a következménykártyákra az összes megvitatott megatrendet, és ezért azokat a műhelytalálkozó után át lehet nézni [és rangsorolni]. Javasoljuk, hogy a csoportok mondják el, ha ugyanazokat a megatrendeket választották, de ahhoz, hogy az eszmecsere kerek legyen, célszerű, hogy a prezentáció során más megatrendeket ismertessenek.)

Megjegyzés: Hasznos, ha egy jelentéstevő jegyzetel és rögzíti ezt az eszmecsere, miközben a koordinátor és a műhelytalálkozó vezetője/alanya moderálja az eszmecsere.

Zárják le azzal, hogy mi a legvalószínűbb, mi fog történni a területen *a rövid és hosszú távú jövőben* (pl. a következő két évtizedben) e megatrendek hatására.

Irányadó kérdések:

1. Milyen (általános) következmények lehetnek a legvalószínűbbek, és melyek járhatnak a legnagyobb hatással?
2. Melyek azok a kiemelt potenciális következmények, amelyekkel az érdekelt feleknek tisztában kell lenniük?
3. Azonosítottak-e olyan problémákat, amelyeket – a kiválasztott témával kapcsolatban – jelenleg alábecsülnek, és amelyekre nagyobb figyelmet kellene fordítani?
4. Mi volt az eszmecsere során a leginkább meglepő dolog?
5. Kik lehetnek a fontos potenciális fejlemények által leginkább érintett érdekelt csoportok?
6. Azonosítottak-e „helyettesítő jokers” vagy jövőbeli kockázatot?

4.3. Záró plenáris eszmecsere az összesített eredményekről és a következő lépésekről/intézkedésekről (15 perc).

Végezetül köszönetet kell mondani mindenkinek a részvételért.

Rangsorolhatják az összes csoportból kiválasztott megatrendeket, és összegezhetik a különböző csoportok által kiemelt következményeket, amelyekre oda kell figyelni. Ha az idő engedi, hasonlítsák össze a különböző csoportok által végzett feltérképezések eredményeit, és vitassák meg azokat. Ha erre már nincs idő, készítsenek fényképet az egyes csoportok plakátjairól.

A MŰHELYTALÁLKOZÓ FOLYAMATA:

Vitassák meg a csoport konkrét jövőbeli teendőit (pl. egy-egy konkrét intézkedés, második műhelytalálkozó a jövőbeli szakpolitikai következmények és/vagy az összehangolt fellépések részletesebb vizsgálatára, az érdekelt felek szélesebb körével, valamely kitettség alapos elemzése, előrejelzésre szolgáló forgatókönyv-készítés).

Gyűjtsék össze az összes következménykártyát és minden egyéb feljegyzést. A műhelytalálkozó során összegyűjtött valamennyi input összegezhető és tükrözhető egy jelentésben vagy egy, a soron következő szakpolitikai munka előkészítésénél felhasználandó nyilatkozatban. Egy ilyen jelentés ismertethetné a kiválasztott megatrendek teljes körét és a megatrendek rangsorolását, azok következményeit és a megállapításokat / szakpolitikai vonzatokat, valamint az elfogadott jövőbeli intézkedéseket.

A műhelytalálkozó a trendek alakulására és a lehetséges jövőre vonatkozó közös elképzelésekkel, a szóban forgó téma prioritásainak és célkitűzéseinek jobb megértésével és (remélhetőleg) az azokkal kapcsolatos megegyezéssel zárul (figyelembe véve az uniós és a nemzeti kereteket és korlátokat).

Irányadó kérdések:

1. Mely kérdésköröket kell tovább elemezni?
Melyek legyenek a következő lépések?
2. Milyen lehetőségeket vagy kínálózó alkalmakat lehet látni?
3. Milyen fellépésre indít ez? Új tanulmány? Új szakpolitikák? Új intézkedések?
4. Szükség van-e az azonosított problémák nyomán részletesebb szakpolitikai hatásvizsgálatra?
5. Melyek azok az uniós szintű együttműködési területek, amelyeket e kihívások kezelése érdekében kezdeményezni lehetne?

A műhelytalálkozó VÉGE

A műhelytalálkozót követően (opcionálisan) – LETÁRKÉSZÍTÉS

Az ülést követően a szervezők összegyűlhetnek, hogy áttekinthessék az eszmecsereket és a gyakorlat során összegyűjtött ötleteket. Áttekinthetik, hogyan lehet a legjobban felhasználni az előállított anyagot (ideális esetben kezdetben meghatároztak egy tervet). Az eredmények lehetnek például javasolt intézkedések, a szükséges szakpolitikai lehetőségek alaposabb tanulmányozása vagy későbbi tanulmányok.

Beszámolási sablon készült, amely különböző módokon használható – a csoport érdeklődése szerinti, illetve a kiválasztott témát érintő konkrét céloktól és szempontoktól függően.

A megállapítások segíthetnek például az alábbiak meghatározásában:

- melyek a legrelevánsabb és legnagyobb hatással járó megatrendek (a változás mozgatórugói) a választott téma szempontjából, és miért;
- az eredmények felhasználhatók a forgatókönyvek kidolgozásának megkezdéséhez;
- melyek a főbb lehetséges jövőbeli fejlemények és várhatóan milyen ütemben következhetnek be, azaz melyek a különböző fejlemények/megatrendek lehetséges rövid és hosszú távú következményei;
- melyek legyenek a konkrét szakpolitikai prioritások;
- milyen „helyettesítő jokerek” változtathatják meg a (még) alacsony relevanciájú megatrendek pályáját.